

KASTEEL d'URSEL

MAGAZINE

Driemaandelijke uitgave van de Provincie Antwerpen/Kasteel

Uitgave # 53 | februari-maart-april 2018

EEN PRESIDENTIEEL PORTRET

Beste Vriend,

De Provincie Antwerpen is eigenaar en beheerder van het kasteel en het domein. We zetten de grote lijnen van het beleid uit, waarvoor we de nodige middelen voorzien. In de eerste plaats denken we aan werkmiddelen voor het onderhoud van park en kasteel, de nutsvoorzieningen, de organisatie van activiteiten en de communicatie (inclusief het visitekaartje waarin je dit leest). Maar we stellen ook zes voltijdse medewerkers tewerk. Om de rekening te doen kloppen, genereert het kasteel bovendien zelf ook heel wat inkomsten uit verhuur, toegangsgelden, catering en alternatieve financiering, zoals *Schrijf en Blijf* of Cuvée Antonine. Naast deze dagelijkse werking, blijven we als provincie ook investeren: in 2015 is de

fruitmuur gerestaureerd, in 2016 lieten we alle luiken en gevels van het kasteel schilderen en in 2017 startten de werken aan Het Atelier van Antonine. In 2018 gaan die werken gewoon verder, net zoals de lopende restauratie en terugplaatsing van de historische wandbespanningen. Maar we verstevigen ook de oevers van de walgrachten langs de Edmond Vleminckxstraat, die sterk afkalven. De plek waar vroeger de boswachter woonde, wordt heraangelegd tot een werkzone voor het parkonderhoud. Ten slotte staan er in het najaar werken gepland aan de daken en de goten van het kasteel. Je leest er alles over in de volgende Kasteel d'Ursel Magazines. Als eigenaar nemen we initiatief, ook in 2018!

LUK LEMMENS

Eerste gedeputeerde Provincie Antwerpen

COLOFON Kasteel d'Ursel
Wolfgang d'Urselstraat 9
2880 Hingene
www.kasteeldursel.be
T 03 820 60 10
info@kasteeldursel.be
IBAN BE54091018504797
BIC GKCCBEBB

Het magazine van het Kasteel d'Ursel is een uitgave van de deputatie van de provincieraad van Antwerpen. Cathy Berx, gouverneur-voorzitter, Luk Lemmens, Ludwig Caluwé, Inga Verhaert, Jan De Haes, Peter Bellens en Rik Röttger, leden en Danny Toelen, provinciegriffier

Jaargang 14, nummer 53,
februari-maart-april 2018

Redactie: Veerle Moens en Koen De Vlieger-De Wilde, met medewerking van Clara De Decker en Serge Migom

Vormgeving: Frederik Hulstaert

Druk: Antilope De Bie Printing, Duffel

Oplage: 5.250 exemplaren

Dit magazine werd gedrukt op milieuvriendelijk papier met FSC-certificaat en verpakt in milieuvriendelijke folie.

ISSN 1781-4464

KASTEEL d'URSEL MAGAZINE

Gratis magazine

Wil je het magazine van kasteel d'Ursel thuis ontvangen? Bezorg ons dan je adresgegevens voor een postabonnement of je e-mailadres voor de digitale versie. Alle nummers zijn ook terug te vinden op de website.

Nieuwsbrief

Wil je nog beter geïnformeerd zijn over het reilen en zeilen in het kasteel? Schrijf je dan via de website gratis in op de elektronische nieuwsbrief.

Kasteelheer voor één dag

Word kasteelheer voor één dag en nodig je gasten uit in een schitterend kader. Je kan het kasteel huren voor onder andere recepties, seminaries, ontvangsten, diners en fotoreportages. Voor meer info, het reglement en de tarieven kan je ons bellen of surfen naar de website.

Kasteelfeesten uitgesteld

Om de twee jaar zijn er Kasteelfeesten in Hingene. Elke keer brengen ze een episode uit de geschiedenis van het kasteel en zijn bewoners opnieuw tot leven. In 2018 zouden we terugkeren naar 1873, voor het doopfeest van Robert d'Ursel in combinatie met een nostalgische kermis. Door een samenloop van omstandigheden komen een groot aantal activiteiten, evenementen, projecten, restauraties en inrichtingswerken tegelijk op kruissnelheid.

Het is niet mogelijk om ze met ons kleine team allemaal op een goede manier te organiseren en op te volgen. Na rijp beraad hebben we daarom beslist om de Kasteelfeesten uit te stellen tot zondag 9 juni 2019. Het doopfeest zal er alleen maar mooier op worden en we troosten ons met de gedachte dat ook in het verleden heel wat graafjes d'Ursel pas na hun eerste of tweede verjaardag met veel pracht en praal gedoopt werden.

© Joris Ceuppens

Linden geknot

Langs de walgracht, ter hoogte van de hondenweide en de parking, staan negen monumentale oude linden. Toen de hertog nog in het kasteel woonde, waren de hondenweide en de parking een ommuurde moestuin met een orangerie en een serre. De linden waren toen knotlinden: om de vijf à zeven jaar werden de opschietende takken afgezaagd en gebruikt als brandhout.

Nog voor het vertrek van de hertog in 1973 werden de orangerie en de serre gesloopt en vervolgens werden de linden meer dan veertig jaar niet meer geknot. Daardoor waren de opschietende takken stevige bomen geworden. Om inscheuren of windval te vermijden, hebben we de monumentale linden in de winter van 2016 een eerste keer geknot. De 'bomen op de bomen' werden met ongeveer acht meter ingekort. In de lente bleek dat alle linden goed gereageerd hadden op de ingreep en in november 2017 zijn ze meer dan vijftien meter verlaagd. De linden zijn nu terug geknot op de oorspronkelijke hoogte, klaar om in de lente weer uit te schieten. Tot binnen een jaar of zes, uiteraard.

Vrijwilligers gevierd en gezocht

Op vrijdag 8 december nodigden we iedereen die het voorbije jaar de handen uit de mouwen stak als kasteelvrijwilliger uit voor een etentje in de vestibule, opgeluisterd door accordeonist Iwein Jacobs. Een vijftigtal vrijwilligers waren aanwezig.

Het vrijwilligersteam van het kasteel bestaat intussen uit zeventig enthousiastelingen. Maar we staan zeker nog open voor versterking. Wil je ons helpen met promotie, onthaal, toezicht of hulp bij catering? Neem dan contact op via veerle.moens@kasteeldursel.be of bel 03 820 60 10 voor meer info. We zoeken dit seizoen helpende handen voor het bloemenevenement *Fleurs des Dames* van 13 tot 16 april 2018 en voor de tentoonstelling *Winters in Brussel. De stadsresidentie van de familie d'Ursel (1590-1960)*, elke zon- en feestdag van 20 mei tot 30 september 2018.

EEN PRESIDENTIEEL PORTRET

In 2009 gaf Stéphane, hertog d'Ursel, tientallen portretten, meubels en siervoorwerpen in bruikleen aan het kasteel. Sindsdien volgen andere leden van de familie zijn voorbeeld. Onlangs mochten we een bijzonder portret van Robert d'Ursel verwelkomen.

Foto © Stefan Dewilckere

We zien Robert, zevende hertog d'Ursel (1873–1955), met de karakteristieke bloem in zijn knoopsgat en de even karakteristieke pijp in zijn hand. Graaf Thibault d'Ursel komt het portret op het spoor: 'Het schilderij wordt eind jaren veertig gemaakt in opdracht van de *Royal Automobile Club de Belgique* (R.A.C.B.) en het krijgt een prominente plaats in de statige hoofdzetel aan de Franklin Rooseveltlaan in Brussel. Na de verhuis van de club maakt het schilderij omzwervingen langs de salons van de Cercle de Lorraine en het kasteel van Annevoie. De laatste eigenaar was een vriend van de familie en hij was bereid om het te schenken aan onze familievereniging. Ik ben heel blij dat we op onze beurt oom Robert opnieuw thuis kunnen brengen in het kasteel van Hingene.'

Het is niet toevallig dat de R.A.C.B. het portret bestelt. De hertog heeft een groot deel van zijn leven gewijd aan deze exclusieve vereniging van automobiel-liefhebbers. Kort na 1900 koopt hij al een auto, als een van de eersten in het land. De koetsier promoveert hij tot chauffeur.

'Hij sprak tegen de motor zoals tegen zijn paarden, blonk de carrosserie zoals die van zijn koetsen en barstte van trots', schrijft Hedwige, de dochter van Robert in haar memoires. Ze vertelt ook dat haar vader nooit van zijn leven zelf een stuur in handen heeft gehad. Hij wil niet leren autorijden omdat hij iemand kent die zich van pedaal heeft vergist en zo een kind heeft gedood. 'Dat is uiteraard verschrikkelijk,' voegt ze eraan toe, 'maar hij denkt er blijkbaar niet aan dat duizenden andere mensen die hij evengoed kent er wel degelijk in slagen om zich zonder ongelukken voort te bewegen.'

In 1909 staat de hertog mee aan de wieg van de R.A.C.B.: eerst als ondervoorzitter en twee jaar later als voorzitter. Hij leidt de werkzaamheden van de Raad van Beheer en het Directiecomité in goede banen. Hij is aanwezig bij alle belangrijke activiteiten die de club organiseert (het Autosalon, de 24 Uren van Francor-

champs, de Grote Prijs van België), neemt deel aan de bijeenkomsten van de Internationale Automobielfederatie en behartigt decennialang de belangen van de automobilisten. Als eerbetoon wijdt de R.A.C.B. in de zomer van 1955 een volledig nummer van haar tijdschrift *Royal Auto* aan de overleden voorzitter. Het bleef toevallig bewaard in het archief van de Sint-Stefanuskerk in Hingene. Op een zwarte cover verschijnt het bekende portret en de titel wordt paars gekleurd, als teken van adellijke rouw. In het voorwoord deelt de nieuwe voorzitter, prins Amaury de Mérode, het slechte nieuws van het overlijden mee en prijst hij de vele verdiensten van de overledene.

Daarna schrijft Victor Boin, dan voorzitter van het Belgisch Olympisch Comité, hoezeer de hertog gemist zal worden. Hij kan het moeilijk met woorden uitdrukken en besluit, een beetje pompeus: 'Gelukkig heeft een schilder het aristocratische silhouet van de hertog heel goed op doek weten te vatten. Hij moet daarbij erg fijne penselen en zachte, warme kleuren gebruikt hebben. Hij heeft leven in zijn werk kunnen steken, deze artiest, oneindig veel beter en dieper dan een kunstfoto het zou kunnen. Het enige dat ons rest van onze Grote President, na zijn dood, is het portret van een ziel die over ons zal blijven stralen.' De volgende pagina's worden gevuld met foto's van de hertog in koninklijk gezelschap of bij plechtige gelegenheden. Daarna volgen een lijst van alle rouwbetuigingen die de club mocht ontvangen en de volledige tekst van de necrologieën die waren verschenen in kranten en tijdschriften.

Het portret is gesigneerd door Jos Damien en Anne Rutten. Geboren in de provincie Namen leert Jos Damien (1879–1973) het schildersvak in Luik, Antwerpen en Parijs. Hij werkt lange tijd in Hasselt en verhuist later met zijn gezin naar Brussel. Na de Eerste Wereldoorlog verwerft hij grote bekendheid als portretschilder van politici, generaals, magistraten en professoren. Ook de adel weet hem te vinden en

De cover van *Royal Auto*, opgedragen aan de overleden Robert d'Ursel (foto: Stefan Dewickere)

zijn bekendheid bereikt een hoogtepunt in de jaren 1930, wanneer hij verschillende leden van het Belgische hof mag portretteren. Koning Albert I, zijn zoon Leopold III, diens echtgenote Astrid en hun kinderen: ze poseren allemaal voor Damien én zijn assistente.

De Limburgse Anne Rutten (1898–1981) volgt van 1915 tot 1922 les bij Damien. Na een studieperiode aan de Brusselse academie werken ze meer dan twintig jaar samen. Ze signeren hun werk ook altijd met beider namen. Vanaf 1947 gaan ze elk hun eigen weg en vermoedelijk is het portret van hertog Robert een van de laatste opdrachten die ze samen uitvoeren. In 1955 plaatst de familie het ook op zijn bidprentje.

Het portret blijft eigendom van de familievereniging d'Ursel, die het in bruikleen geeft aan het kasteel. Vanaf 20 mei kan je het komen bekijken tijdens de tentoonstelling *Winters in Hingene. De stadsresidentie van de familie d'Ursel (1590–1960)*. ■

KOEN DE VLIAGER-DE WILDE
Kasteel d'Ursel

Met dank aan Thibault d'Ursel & Hugo Spiessens

Kasteel in de bloemen

In april zet de Koninklijke Unie van Floristen van België met *Fleurs des Dames* het hele kasteel opnieuw in de bloemen. Een twintigtal bloemenkunstenaars geven er gedurende vier dagen het beste van zichzelf.

Fleurs des Dames zag het levenslicht in 2009 en vond plaats bij de Dames van het Christelijk Onderwijs, een school in hartje Antwerpen die meestal kortweg *De Dames* wordt genoemd. 'Aan die locatie dankt het evenement zijn naam', vertelt initiatiefnemer Dirk De Goede. 'Later verhuisden we naar kasteel Den Brandt en het kasteel van Hingene, maar de naam hebben we behouden. Hij klinkt goed, heeft intussen

ruime bekendheid en verwijst naar het gros van onze bezoekers: dames die van bloemen houden.' Nu krijgt *Fleurs des Dames* voor de tweede keer onderdak in het kasteel. 'Voor ons is dit een ideale locatie met heel veel troeven: het is een historische omgeving, er zijn veel verschillende ruimtes met heel wat mogelijkheden, er is het park én het kasteel is makkelijk bereikbaar.' Vorige editie brachten de deelnemende floristen zowel imposante bloemeninstallaties als kleine intieme tafereeltjes rond het thema *Fairytales*. Dit jaar is het thema *Circle into the wild*. 'Het verwijst naar de cirkelvorm waarbinnen alle bloemenkunstenaars hun bloemstukken moeten creëren. Met *into the wild* sluiten we aan bij de huidige trend in het bloemschikken: het gebruik van veel wilde bloemen of veldboeketten en een centrale plek voor de natuur.'

Foto's © *Fleurs des Dames*

'Vorig jaar zakten maar liefst vierduizend bezoekers af naar Hingene. We hopen dat aantal dit jaar minstens te evenaren en bij mooi weer zelfs te overtreffen.'

Kom ook genieten van al die bloemenpracht en blokkeer het laatste weekend van de paasvakantie nu alvast in je agenda! ■

Frans Mortelmans

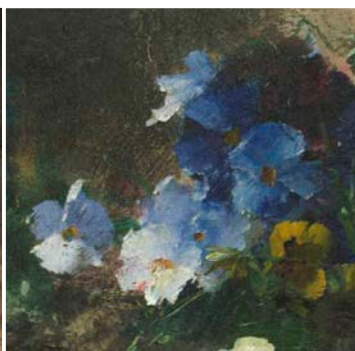

Tijdens *Fleurs des Dames* kan je op de tweede verdieping van het kasteel een tentoonstelling met ruim vijftig werken van Frans Mortelmans (1865–1936) bezoeken. Hij is één van de belangrijkste Belgische bloemenschilders aan het einde van de 19de eeuw. Na een opleiding van vijftien jaar, deels aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Antwerpen, kiest hij voor een carrière als professioneel kunstschilder. Mortelmans legt zich vooral toe op bloemen en stillevens en

als laat-romanticus laat hij zich inspireren door het impressionisme. Hij stelt zijn werken tentoon bij kunstkringen, op salons en in tentoonstellingen in de grote Belgische steden. Zijn werken gaan vlot van de hand en zijn rozenschilderijen krijgen wereldwijd waardering. In 1903 krijgt hij officiële erkenning wanneer het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen een eerste werk aankoopt. Frans Mortelmans is gedurende zijn hele loopbaan professor aan de Academie van

Berchem en is er vier jaar waarnemend directeur. Hij is een erg productief schilder: meer dan 850 werken zijn op dit ogenblik geïnventariseerd en voor een groot deel ook gelokaliseerd. Tijdens *Fleurs des Dames* krijg je dankzij de Stichting Mortelmans een unieke kans om een ruime selectie van zijn bloemenschilderijen te bewonderen. ■

www.fransmortelmans.be

FLEURS DES DAMES

Vrijdag 13 april tot en met
maandag 16 april 2018 van 10 tot 22 uur
(maandag 16 april tot 18 uur)
12,50 / 9,50 euro (voorverkoop)
inclusief tentoonstelling Frans Mortelmans

Info & voorverkoop:
(vanaf midden februari)

www.fleursdesdames.be

Medium tussen zender en ontvanger

Een uitstekende techniek, een verbazingwekkende beheersing en een groot gevoel voor expressiviteit. De jury van de Primavera Pianistica Competition was unaniem: Natanel Grinshtein verdiende de eerste prijs. De Israëlische pianist (22) nam afgelopen lente voor de tweede keer deel: terwijl hij zich in 2016 tevreden moest stellen met een derde plaats, ging hij een jaar later met de hoofdprijs naar huis.

In maart keert hij terug naar het kasteel voor een solorecital. Voor hem is het een symbolische plek waaraan hij zijn levensmotto te danken heeft: de aanhouder wint.

‘Nochtans ben ik niet zo zot van wedstrijden, vertelt Natanel Grinshtein. ‘Ik ben geen voorstander van het competitieve aspect en vind dat er te veel wordt gefocust op wat er niet goed is. Het is een negatieve en frustrerende instelling waar ik me liever zo weinig mogelijk mee bezighoud. Toch hebben wedstrijden ook één groot voordeel: ze geven je een richting, een extra stimulans. Dat en de geweldige sfeer in het kasteel waren de redenen dat ik mij een tweede keer inschreef voor de Primavera Pianistica, een fantastische masterclass waar ik met een zeer goed gevoel op terugkijk. Een week lang krijg je intensief les van de beste docenten en ben je omringd door gelijkgestemden. Er heerst een gezellig kampgevoel, met als kers op de taart: de wedstrijd.’

‘Ik heb geen idee waarom het mij de tweede keer wel lukte om de jury te overtuigen. Het doet mij in ieder geval plezier te merken dat mijn vooruitgang hoorbaar was. Maar daarnaast zijn er ook nog zoveel externe factoren. Misschien viel mijn programma beter in de smaak, misschien hadden de juryleden beter geslapen of misschien had ik gewoon zelf een betere dag. Lang dacht ik dat er maar twee opties waren: of je zet in op emotie of je etaleert je techniek. Maar steeds meer begin ik te begrijpen dat je die twee niet kan loskoppelen. Je hebt techniek nodig om de juiste emoties te kunnen overbrengen. Net zoals bij een taal: je hebt woorden nodig om te kunnen praten. Muziek is een taal van gevoel. Dat maakt het soms zo moeilijk om dingen uit te leggen. Wanneer je iets slecht vindt, kan je dat vaak eenvoudig verklaren. Afbreken

is gemakkelijker dan opbouwen. Dat merk je vooral wanneer je iets echt goed vindt, dan schieten woorden te kort en kan je alleen maar voelen.'

'De belangrijkste les die ik van mijn lerares heb meegekregen is dat je als uitvoerder slechts een schakel bent tussen de muzikant en het publiek, een soort medium tussen zender en ontvanger. Dat betekent natuurlijk niet dat je de muziek geen eigen interpretatie mag meegeven. Anders zouden alle uitvoeringen hetzelfde klinken. Maar je persoonlijkheid mag het nooit winnen van de muziek. Een concert is voor mij pas geslaagd wanneer het publiek na afloop zegt: wat een geweldige muziek; niet wat een geweldige pianist.'

'Ik studeer gemiddeld drie uur per dag. Dat klinkt misschien weinig en in vergelijking met veel pianisten is het dat ook. Sommige van mijn collega's sluiten zich graag acht uur per dag op, maar dat is niet aan mij besteed. Ik heb geleerd dat het niet belangrijk is hoe lang je oefent, maar wel met welke intensiteit. Na drie uur is mijn concentratie op en ben ik niet meer in staat naar mezelf te luisteren. Voor elke repetitie spreek ik met mezelf af aan wat ik wil werken. Bijvoorbeeld, vandaag let ik op de juiste vingerzettingen, morgen werk ik op dynamiek. Zo heb ik meteen een streefdoel en kan ik gericht te werk gaan.'

'Ik geloof niet dat je de historische achtergrond van een compositie moet kennen vooraleer je een stuk kan spelen. Interessanter is om na te gaan welke werken de componist in diezelfde periode nog heeft geschreven. De uren die ik niet achter mijn piano zit, spendeer ik daarom meestal voor mijn luistersprekers. Naar muziek luisteren beschouw ik als een deel van mijn werkproces. Ik neem er vaak de partituur bij en ga dan op zoek naar nuances tussen de verschillende uitvoeringen. Dat is een zeer intensieve manier van luisteren maar wel zeer leerrijk. Sindsdien vind ik het onmogelijk om nog een gesprek te voeren terwijl er op de achtergrond muziek speelt. Goede muziek kan ik niet negeren, die verdient mijn volledige aandacht. Of ik stop met praten,

of ik zet de muziek gewoon af. Dat is een vorm van respect.'

Als pianist kan je nooit afstuderen, je bent nooit volleerd. Wat voor sommigen een frustrerende gedachte zou zijn, beschouwt Natanel als een zegen. Hoe meer je oefent, hoe beter je wordt. Dat is een absolute zekerheid zoals er in het leven nog maar weinig zijn. 'Aan de tachtigjarige cellist Rostropovich vroegen ze ooit waarom hij nog altijd oefent. Hij antwoordde: omdat ik voel dat ik vooruitgang maak. Dat is pas een geruststelling. Als zelfs toptalenten als Rostropovich nooit gestopt zijn met zichzelf te verbeteren, waarom zou ik dat dan doen? Er wacht mij een leven van vallen en opstaan, meer weet ik niet. Maar zolang ik in verbinding kan staan met muziek vind ik dat allemaal prima. Als kind hield ik een lijst bij van dingen die ik later graag wou doen of worden. Hoe hard ik ook m'n best doe, ik kan me niet herinneren wat er behalve pianist nog op die lijst stond. Op m'n vijfde namen mijn ouders me mee naar een concert van Michael Kishinevsky, die daarna mijn eerste pianoleraar zou worden. Na het concert vroeg mijn vader of ik dat ook graag zou willen doen, piano spelen. Ik antwoordde hem dat ik daar even over moest nadenken. Geen idee waar een vijfjarige over moet nadenken, maar na drie dagen had ik een beslissing genomen: ik word pianist.'

'Sindsdien kan ik me geen leven zonder muziek voorstellen. Al denk ik over mijn toekomst nog niet te veel na. Een solo-carrière, op tournee gaan met een kamer-muziekensemble, of samen met een groot orkest: alles lijkt mij fantastisch en kiezen zou in mijn geval alleen maar verliezen zijn. Ik houd alle opties open. Misschien ga ik volgend jaar naar Birmingham om te gaan studeren bij pianodocent Pascal Nemirovsku. Misschien wil ik mij in de toekomst meer bezighouden met het componeren van eigen werk. Of wie weet beslis ik binnenkort wel om er een tweede instrument bij te nemen. Ik hou erg van de strijkkwartetten van Beethoven en zou alleen al daarom graag viool of cello willen kunnen spelen.'

'De mogelijkheden zijn oneindig en daarvoor moet ik in de eerste plaats mijn ouders bedanken. Zij hebben mij altijd gesteund in mijn keuzes; dus mijn succes is hun succes. Nochtans moet het niet altijd gemakkelijk zijn om met een pianist samen te leven. Dag in dag uit moeten zij mij aanhoren en vaak verplicht ik hen om mee te luisteren en feedback te geven. Ook het programma van mijn solorecital in het kasteel zal ik eerst voor hen spelen bij wijze van test.'

'Ik heb de laatste tijd aan veel wedstrijden deelgenomen en maak daarom van de gelegenheid gebruik om eens wat anders te spelen. Tijdens een wedstrijd probeer je altijd uit te pakken met technisch uitdagende werken. Nu kies ik voor muziek waar ik met een fris oog naar kan kijken. Muziek waar ik terug op verliefd kan worden. Op het programma staan Brahms, Haydn, Bach en misschien ook een beetje Chopin en Liszt. Concerten met veel korte werken zijn interessant omdat je dan verplicht wordt op zoek te gaan naar een soort rode draad. Niet dat je alle werken met elkaar moet kunnen linken, maar er moet wel een bepaald gevoel overheersen: een soort sfeer waarin je je kan wentelen en onderdompelen. Dat maakt het als uitvoerder gemakkelijker om een verhaal te vertellen. En hoe sterker het verhaal, hoe sterker het medium.' ■

CLARA DE DECKER

STEINWAYRECITAL MET NATANEL GRINSHEIN

Zondag 4 maart 2018 · 11 uur
15 | 12 | 7,50 euro

Info en reservatie

CC Ter Dift | 03 890 69 30 | www.terdift.be

LA PRIMAVERA PIANISTICA COMPETITION

Dinsdag 20 maart, donderdag 22 maart en
zaterdag 24 maart 2018 · 20 uur

Reserveren kan voor meerdere concerten.
Na elk concert vragen we een vrije bijdrage,
die wordt verdeeld onder de pianisten.

EEN HÔTEL VOLGENS HET BOEKJE

De Houtmarkt in Brussel, met het hôtel d'Ursel en links ernaast het petit hôtel · Verzameling van de Orantes de l'Assomption

*Van 20 mei tot 30 september organiseren we de tentoonstelling **Winters in Brussel. De stadsresidentie van de familie d'Ursel (1590–1960).** Tegelijk verschijnt er ook een boek bij uitgeverij CFC. De auteurs lichten alvast een tip van de sluier, want hoe doe je dat, een gesloopt gebouw en twaalf verdwenen generaties opnieuw tot leven wekken?*

We starten bij het begin, wanneer de familie d'Ursel nog Schetz heet en ze als kooplui en bankiers actief zijn in Antwerpen. Hun verschillende residenties – het Huis van Aken, het Hof van Hoboken – passeren de revue. We volgen de Schetzen naar Brussel, waar ze als ambtenaren van de Spaanse koning en zijn landvoogd dicht bij het hof op de Coudenberg willen verblijven. In 1590 zoekt en vindt Conrard Schetz een geschikt pand, eigenlijk 'meerdere huizen onder een dak', zoals de aankoopakte het omschrijft. Zo kiest hij de plaats waar zijn nakomelingen precies driehonderdzeventig winters zullen doorbrengen.

Na een adoptie door zijn tante verandert Conrard zijn naam van Schetz in d'Ursel. Zijn zoon en kleinzoon worden graaf en spreiden hun wintertijd tussen de huizen in Brussel en Antwerpen. Dat verandert met een knal in 1695: na het bombardement van Brussel door de Franse maarschalk Villeroij

ligt de halve stad in puin. Het hôtel d'Ursel is ongeschonden en wordt gedurende drie jaar verhuurd als stadhuis. Daarna volgen andere huurders, tot Conrard-Albert d'Ursel terugkeert uit Spanje en het oude huis helemaal wil renoveren.

Dan, bij het begin van de 18de eeuw, beschikken we voor het eerst over plannen en kunnen we tonen hoe de voorzijde van het gebouw zijn definitieve uitzicht krijgt: een strak symmetrische gevel van negen traveeën en twee bouwlagen onder een hoog mansardedak. We vertellen ook dat de hertog het veel grootser ziet en ineens het aangrenzende perceel wil bebouwen (en waarom dat mislukt). Het is mooi om te zien hoe de evolutie van het gebouw naadloos aansluit bij de gebeurtenissen in het professionele en persoonlijke leven van zijn bewoners. Huwelijken, geboortes en gulle erfenissen worden telkens vertaald in plannen, bakstenen, verfpotten of hamergeklop.

De kleine salon naar ontwerp van Laurent-Benoit Dewez

Tussen 1769 en 1773 bezorgt hertog Charles de grote ontvangstruimten hun definitieve uitzicht. We bestuderen de originele ontwerpen (en de gedetailleerde rekening) van architect Laurent-Benoit Dewez en vergelijken ze met foto's die meer dan 150 jaar later zijn gemaakt. Tijdens de Tweede Wereldoorlog worden de ontvangstruimten en de mooiste kamers in de appartementen uitgebreid gefotografeerd, voor het geval ze door bombardementen beschadigd zouden worden. Dankzij enkele 'penseelprinsessen' bestaan er ook aquarellen, schetsen en olieverfschilderijen, waarop we de salons en de appartementen in kleur terugvinden. Op basis van al deze informatie tonen we dat het h^{ôtel} er één volgens het boekje was, waarvan zowel de decoratie als de planopbouw helemaal voldoen aan de Franse modelboeken.

Vanaf de 18de eeuw wekken de eerste egodocumenten het h^{ôtel} helemaal terug

tot leven: het dagboek van graaf Zinzendorf die in het h^{ôtel} komt dineren, spelen en zingen met de hertog en nog liever met zijn dochters, of een pastel waarop de hele familie een serenade brengt aan een pasgetrouwde gravin in haar pas ingerichte appartement. In het familiearchief lezen we hoe de ruiten sneuvelen tijdens een trouwfeest, hoe de schuldeisers van de hertog het h^{ôtel} belagen, hoe hertogin Flore d'Arenberg er huisarrest krijgt tijdens de Brabantse Omwenteling en hoe het huis in 1834 wordt geplunderd tijdens een anti-orangistisch oproer. De familie zoekt intussen haar toevlucht in Hingene.

Lange tijd ontvangen de hertogen erfenissen van uitgestorven takken van hun stamboom, maar na het overlijden van Charles-Joseph d'Ursel in 1860 moet er voor het eerst verdeeld worden. Het is de eerste stap in de lange neergang van het h^{ôtel}. Het onmiddellijke gevolg is echter opnieuw een bouwproject: op het aangrenzende perceel verrijst het *petit h^{ôtel}*, het huis van een jongere tak.

Op dat moment heeft de stadsresidentie van de familie d'Ursel haar maximale omvang bereikt. Het indrukwekkende complex vult een volledig huizenblok tussen de Houtmarkt, de Loxumstraat en de Herderinestraat. En omdat één driedimensionaal beeld meer zegt dan duizend woorden, een gevelopstand en een plattegrond, hebben we opnieuw de hulp ingeroepen van Timothy De Paepe. Twee jaar geleden maakte hij digitale reconstructies van de ontwerpen van

Servandoni voor het kasteeldomein van Hingene. Nu gaat hij aan de slag met de oude plannen en foto's van het h^{ôtel} op zijn hoogtepunt. Het resultaat is weer verbluffend.

In de 19de eeuw wordt de correspondentie steeds talrijker: duizenden brieven tussen ouders en kinderen, broers en zussen, nichten en ooms, zijn bewaard in het familiearchief. Graaf Baudouin d'Ursel heeft ze bijna allemaal gelezen, getypt en geïnterpreteerd. Dankzij zijn titanenarbeid kunnen wij de digitale bestanden doorzoeken op 'h^{ôtel}', 'appartement', 'salon', 'chambre', 'domestique' en andere woorden die het leven in huis kunnen ontsluiëren. We lezen hoe hertog Joseph leegstaande kamers probeert te verhuren aan andere edellieden en grote feesten geeft op de donderdagen tijdens de vasten. Zijn echtgenote, Antonine de Mun, vult intussen vier tekenalbums met het alledaagse leven van kleine kinderen in een groot h^{ôtel}. De gouvernante van die kinderen heeft ons een schriftje nagelaten, waarin ze beschrijft hoe het er in 1891 in het huis aan toeging. Ook de memoires van Hedwige d'Ursel nemen ons mee naar de laatste glorietijd van het h^{ôtel}.

Soms speelt het gebouw een bijzondere publieke rol. In 1903 doen de kranten dagenlang uitgebreid verslag van de staatsbegrafenis van hertog Joseph: de grote antichambre transformeert in rouwkapel, het h^{ôtel} wordt omringd met pracht en praal en de daken van de omliggende gebouwen zitten vol met nieuwsgierigen. Op dat moment dreigt ook de tweede stap in de neergang van het h^{ôtel}: de aanleg van een Noord-Zuidverbinding voor treinen en een centraal station, gecombineerd met de modernisering van de oude wijk rond de residentie. We vinden plannen waarop de hertog bijna eigenhandig de lijnen uitzet om zijn huis te sparen, maar het *petit h^{ôtel}* en de stallingen zullen worden gesloopt. De echo's klinken door in de brieven.

Terwijl de werken eindeloos aanslepen – de Noord-Zuidverbinding wordt pas ingehuldigd in 1952 – herneemt het leven

Tijdens de sloop maakt Marcel Lebouille bijna tweehonderd foto's, hij kruipt zelfs op het dak

in het hôtel, met een grote diefstal tijdens de Eerste Wereldoorlog, een kleine brand in 1923, nieuwe functies – kantoren – en nieuwe generaties die worden geboren. Errond verschijnen nieuwe boulevards met monumentale gebouwen en het huis wordt een eiland in het midden van de hoge torens. We praten met enkele leden van de familie d'Ursel die rond die tijd in het hôtel geboren zijn en er enkele jaren gewoond hebben.

Door de transformatie van de wijk zijn de grondprijzen geëxplodeerd, maar de opeenvolgende erfenisverdelingen hebben de oudste zonen langzaam maar zeker geruineerd. Na het overlijden van hertog Robert in 1955 klinken de eerste geruchten over verkoop en sloop. Vijf jaar later is het hôtel verdwenen, na nog een oprisping als evenementenzaal.

In het laatste hoofdstuk zien we de houding tegenover het hôtel evolueren: van een waardevol monument (dat echter niet officieel wordt beschermd) over een dappere overlever tot – uiteindelijk – een doorn in het oog, een oubollige anomalie in een moderne wijk. We bekijken ook de erg diverse kunstcollectie die de graven en hertogen gedurende de eeuwen hebben verzameld en proberen zoveel mogelijk stukken terug te vinden, tot en met de Rubens in de verzameling van de Duitse dr. Oetker. De schilderijen, beeldhouwwerken, meubels en interieurdecoratie verdwijnen meestal spoorloos in de wereld van kunst en antiek, maar verzeilen soms ook bij familie, vrienden en kennissen. Een schouwmantel belandt bij de afgetreden koning Leopold III in Argentueil, twee consoles staan bij Albert en Paola in kasteel Belvédère, de parketvloer van de grote salon siert de villa van een Vlaamse industrieel.

Op 20 oktober 1960 weerklinken de eerste slagen van de sloophamers. Buurman Marcel Lebouille documenteert de afbraak in dagboekfragmenten en maakt honderden foto's. We publiceren zijn verslag en presenteren je daarna de opvolgers van het hôtel. De Westbury-toren, een hotel met 252 kamers en een panoramisch restaurant op de tweeëntwintigste verdieping, wordt in 1976 de thuisbasis van de Nationale Loterij.

In 2003 wordt ook de Lotto-toren gesloopt en verrijst het Central Plaza. De glazen wanden van het kantoorcomplex weerspiegelen de stedenbouwkundige veranderingen en de monumentale gebouwen die tussen 1910 en 1958 werden opgetrokken. Elk spoor van de stadsresidentie van de familie d'Ursel is na bijna vier eeuwen aanwezigheid in het hart van Brussel volledig verdwenen. Binnenkort herrijst ze in het zomerverblijf van de familie, het kasteel van Hingene. ■

KOEN DE VLIAGER-DE WILDE
& SERGE MIGOM

BESTEL NU!

Het boek over het hôtel d'Ursel verschijnt bij CFC  ditions. Het is tweetalig Nederlands-Frans en rijk geillustreerd. Als lezer van dit *Magazine* krijg je de kans om vooraf in te tekenen. Als je voor 15 mei jouw exemplaar bestelt, mag je tussen 20 mei en 30 september de bijhorende tentoonstelling gratis bezoeken (aanbod geldig voor  en persoon).

Koen De Vlieger-De Wilde & Serge Migom, *Het hôtel d'Ursel in Brussel (1590–1960)* (CFC  ditions, 2018), 288 blz., 39 euro (verzendingkosten 9 euro)

Mail naar info@kasteeldursel.be en schrijf het bedrag plus eventuele verzendingkosten over op onze rekening BE54 0910 1850 4797 (BIC: GKCCBEBB) met mededeling 'Boek hôtel d'Ursel'.

Kasteelgidsen gezocht!

De voorbije jaren groeide het kasteel uit tot een unieke tentoonstellingslocatie. Enerzijds brengen we (kunst)historische tentoonstellingen over de militaire carrières van de hertogen, de artistieke hertoginnen, het leven in het kasteel of de architect ervan. Anderzijds combineren we verschillende disciplines in grotere tentoonstellingen, zoals *SWEET 18. Hedendaagse kunst, mode en design geïnspireerd door de 18de eeuw* of *The Beauty of the Beast. Dierenkunst van oude en nieuwe meesters*. Je kan deze tentoonstellingen individueel bezoeken, maar ook in groep onder leiding van een gids.

Intussen staat er ook een rondleiding over het buitenleven van de familie d'Ursel op het programma en ontvangen we kinderen in klasverband voor een ontdekkingsstocht en een atelier. Het aanbod, het aantal rondleidingen en het aantal bezoekers gaan in stijgende lijn. Het is belangrijk om ook publieksbegeleiding verder te professionaliseren en uit te bouwen. Daarom willen we onze huidige gidsenpool graag hernieuwen en aanvullen. Zo kunnen we onze bezoekers in optimale omstandigheden blijven ontvangen.

We zoeken gidsen voor:

- kinderrondleidingen in het kasteel;
- rondleidingen in het park, met aandacht voor zowel de geschiedenis als de fauna en flora;
- algemene rondleidingen over het kasteel en zijn bewoners;
- specifieke rondleidingen bij tijdelijke tentoonstellingen over (kunst) historische en andere onderwerpen.

De vergoeding voor het gidsen bedraagt 80 euro per gidsbeurt. Een gidsbeurt duurt 2 uur en de betaling gebeurt uitsluitend via facturen.

Profiel

- Je bent bereid om je te verdiepen in de geschiedenis van het kasteel en zijn bewoners en de onderwerpen van de tijdelijke tentoonstellingen. De informatie krijg je van de curatoren, maar je kan ze zelf verder organiseren, structureren en instuderen. Je bent bereid om je kennis te delen met collega's.
- Je stemt de inhoud en het taalgebruik van de rondleiding af op het kennisniveau en de leefwereld van de groep. Je houdt ook rekening met de verschillen binnen één groep.
- Je biedt een belevingsvolle, rijke ervaring en je zorgt voor een aangename sfeer. Je hebt een groepsgerichte houding en je beheerst interactieve vaardigheden.
- Je spreekt vlot algemeen Nederlands en je hebt een verzorgd taalgebruik. We zoeken ook gidsen die occasioneel in het Frans of het Engels kunnen rondleiden.
- Je gaat flexibel om met wijzigende omstandigheden.

Stel je kandidaat

Wil jij ook graag komen gidsen in het kasteel? Mail dan voor 28 februari 2018 een schriftelijke motivatie en voorstelling van jezelf naar info@kasteeldursel.be. Op basis van deze mails maken we een eerste selectie. Wie deze selectie haalt, nodigen we uit voor een gesprek en een korte mondelinge opdracht in het kasteel. De jury bestaat uit verantwoordelijken van het kasteel en een externe expert. In de loop van het voorjaar zal de nieuwe gidsenpool worden samengesteld, mooi op tijd voor de tentoonstelling *Winters in Hingene. De stadsresidentie van de familie d'Ursel (1590–1960)* (20 mei tot 30 september 2018).

HET ATELIER VAN ANTONINE

In de herfst van 2018 ontvangen we de eerste gasten in Het Atelier van Antonine, het voormalige schildersatelier van hertogin Antonine de Mun. De foto's werden gemaakt in de laatste fase van de ruwbouwwerken, die worden gecoördineerd door provinciearchitect Amke Maes: 'Intussen is de ruwbouw volledig klaar en staat het Atelier opnieuw onder dak. De pre-installatie van de technieken is voltooid. De restauratiewerken aan de gevel zijn ver gevorderd en alles wordt in gereedheid gebracht voor de verdere afwerking en inrichting.'

Alle informatie over prijzen en mogelijkheden vind je vanaf 1 juli 2018 op www.kasteeldursel.be.

Foto's © Joris Ceuppens

Cuvée Antonine

De afwerking en de inrichting van Het Atelier van Antonine zijn niet begrepen in het restauratiebudget. Als alternatieve financiering lieten we bij de ambachtelijke brouwerij Den Triest in Kapelle-op-den-Bos twee unieke biere brouwen met ingrediënten uit het kasteeldomein. Een fles Cuvée Antonine Blond of Bruin van 75 cl kost 10 euro. Het cadeaupakket kost 27,50 euro en omvat twee flessen, een glas, een boekje én een code waarmee je 20 procent korting krijgt als je voor 31 december 2018 je verblijf in het Atelier reserveert.

Bestel nu de Cuvée Antonine via info@kasteeldursel.be of 03 820 60 10. Alleen met jouw steun kunnen we de metamorfose van het schildersatelier tot een goed einde brengen.

www.cuveeantonine.be

AGENDA

Cursus Dansen als een edelman

Zaterdag 10 februari 2018 (volzet) en
zaterdag 10 maart 2018 · 10 tot 17 uur
40 euro per dag
(incl. lunch, dranken, koffie en taartenbuffet)

Na het succes van het Winterbal 1873 kan je opnieuw leren dansen als een edelman. Dansmeester Lieven Baert leidt je verder door de passen en figuren van 19de-eeuwse walsen, polka's en quadrilles. Ook dames en heren zonder danservaring of -partner zijn van harte welkom. Voor deze lessen heb je geen historisch kostuum nodig: gemakkelijke kleding en schoenen volstaan.

Info en reservatie
Kasteel d'Ursel

Steinwayrecital met Natanel Grinshtein

Zondag 4 maart 2018 · 11 uur
15 / 12 / 7,50 euro

Lees meer op pagina 8 en 9.

Info en reservatie
CC Ter Dilft | 03 890 69 30 | www.terdilft.be

Concert met Het Collectief

Donderdag 8 maart 2018 · 20.30 uur
17 / 15 / 8,50 euro

Het Collectief selecteerde uniek werk van drie moderneren. *Het Pianokwartet in A* van Gustav Mahler is het enige instrumentale kamerstukwerk van Mahler dat overblijft. In het gedicht *Verklärte Nacht* van Richard Dehmel bekent een vrouw haar geliefde een kind te verwachten van een andere man. Het Collectief brengt dit 'symfonisch gedicht' van Schönberg, origineel voor strijksextet gecomponeerd, in een versie voor pianotrio. Paul Wittgenstein, broer van de beroemde filosoof, was een onopvallend pianist totdat hij in de Eerste Wereldoorlog zijn rechterarm verloor. Erich Korngold, schreef een prachtige suite voor deze excentrieke linkshandige pianist.

Met: Thomas Dieltjens (piano), Wibert Aerts (viool), Vincent Hepp (viool, altviool) en Martijn Vink (cello).

Info en reservatie
CC Ter Dilft | 03 890 69 30 | www.terdilft.be

Het Collectief

Concerten

La Primavera Pianistica Competition

Dinsdag 20 maart, donderdag 22 maart en
zaterdag 24 maart 2018 · 20 uur
vrije bijdrage

Dit jaar strijkt *La Primavera Pianistica* voor de tiende keer neer in Hingene. Tijdens deze internationale masterclass palmen enkele tientallen jonge pianisten het kasteel in om er te studeren bij gereputeerde professoren. Ook voor deze jubileumeditie nodigt de Argentijnse pianist Aquiles Delle Vigne enkele collega-professoren uit en komen er beloftevolle studenten uit de vier windstreken.

Tijdens drie concerten tonen de muzikanten hun kunnen aan het publiek. Voor elk recital selecteren de maestro's hun beste studenten. Een unieke gelegenheid om de concertpianisten van morgen vandaag al aan het werk te horen! Reserveren kan voor meerdere concerten. Na elk concert vragen we een vrije bijdrage, die wordt verdeeld onder de pianisten die hebben gespeeld.

Info en reservatie
Kasteel d'Ursel

Bloemenevenement *Fleurs des Dames* en tentoonstelling Frans Mortelmans

Vrijdag 13 april t.e.m. maandag 16 april 2018
van 10 tot 22 uur (maandag tot 18 uur)
12,50 / 9,50 euro (voorverkoop)

Lees meer op pagina 6 en 7.

Info en voorverkoop
www.fleursdesdames.be

Concert met Georgina Sánchez Torres & Krzysztof Stypulkowski

Zaterdag 21 april 2018 · 20.30 uur
18 / 16 / 9 euro

Georgina Sánchez Torres is de jonge Spaanse celliste die op twee recente tournees in België en Nederland haar publiek deed huilen van ontroering. Ze is niet alleen een buitengewone celliste, ze componeert ook al jaren en in juni 2012 sloot ze op indrukwekkende wijze haar dirigentenopleiding af aan het Conservatorium Reina Sofia van Madrid. In Hingene debuteert ze samen met de Poolse pianist Krzysztof Stypulkowski. Ze brengen de intrigerende sonates van Rachmaninov en Schnittke waarvan de liveopname bekroond werd als beste Spaanse klassieke cd van 2015.

Info en reservatie
CC Ter Dilft | 03 890 69 30 | www.terdilft.be

Concert met Fedra Coppens, Pieter Stas & Stefaan Desmet

Zondag 29 april 2018 · 11 uur
15 / 12 / 7,50 euro (incl. aperitief na het concert)

Violiste Fedra Coppens, cellist Pieter Stas en pianist Stefaan Desmet geven les aan de Bornemse muzikacademie en kijken terug op een jarenlange samenwerking en vriendschap. Ze vormen een gelegenheidstrio en brengen een integraal Brahmsprogramma:

Sonate voor viool en piano op. 100 nr. 2 in A,
Sonate voor cello en piano op. 38 nr. 1 in e en
Pianotrio op. 8 in B.

Info en reservatie
CC Ter Dilft | 03 890 69 30 | www.terdilft.be

Winterbal 1873 *Turner en tournure*, dat was het thema van het voorbije Winterbal. En draaien, dat deden ze. Gasten uit een tiental landen dosten zich uit in hun mooiste kleren anno 1873: *queue de Paris*, *tournure* of *first bustle* voor de dames, rokkostuum, slijpjas of pittelaar voor de heren. Samen met het muzikensemble leidde dansmeester Lieven Baert hen door de passen en figuren van de rijke traditie aan walsen, polka's, quadrilles en contredansen. In het *quartier de la belle alcôve* speelde een fortepianist delicate Franse nocturnes op zijn antieke tafelpiano. In de spiegelzaal stond een buffet met laat-19de-eeuwse *bouchées*, *gâteaux*, *massépains*, *tourtes*, *tartes* & *tartelettes*.

De datum en het thema van het volgende Winterbal worden binnenkort bekendgemaakt, maar eerst gaan we nog wat verder draaien. Op twee zaterdagen in februari en maart neemt dansmeester Lieven Baert het repertoire van het voorbije Winterbal nog eens door. Je leest er alles over in de kalender!

- 1 *Camille Lelièvre van La Fleur des Délices*
- 2 *Cristoph Houbrechts van La Machine à Recoudre le Temps*
- 3 *Cornetspeler Géry Dumoulin van Les Pantalons*
- 4 *Fortepianist en verzamelaar Olaf van Hees*
- 5 *Dansmeester Lieven Baert*

